

Media in tijden van fake news

EEN ATELIER OVER MEDIA EN MANIPULATIE

DOELGROEP

Dit atelier is gemaakt voor leerlingen van het tweede en derde graad van secundaire school en de studenten van de hogescholen. De workshop kan organiseert worden voor een publiek van volwassenen: ouders, hulpverleners, maatschappelijk werkers.

Binnen Foyer is het ontworpen voor maximum 24 deelnemers.

INHOUD

De thema's die in het atelier worden behandeld:

- Het gebruik van sociale media als bron van nieuwsgaring
- Onderscheid tussen echte en bewerkte foto's via een online applicatie
- Het onderscheid kunnen maken tussen gerucht en feit
- Waarom wordt fake news verspreid?
- Hoe kunnen wij fake news herkennen en deconstrueren?

EINDTERMEN

De workshop houdt rekening met de nieuwe ICT-eindtermen.

ET 1.3 De leerlingen hanteren een geschikte zoekstrategie uit een aantal aangereikte bij het selecteren van digitale en niet digitale bronnen en informatie om een aangereikte informatievraag te beantwoorden.

ET 1.4 De leerlingen gebruiken verklarende en oriënterende overzichten om informatie in een digitale en niet digitale bron terug te vinden.

ET 1.5 De leerlingen beoordelen aan de hand van aangereikte richtvragen de geselecteerde digitale en niet digitale bronnen en informatie op bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid.

ET 1.6 De leerlingen verwerken digitale en niet digitale informatie uit één of een beperkt aantal bronnen volgens een aangereikt stappenplan tot een samenhangend en bruikbaar geheel.

ET 1.7 De leerlingen stellen verwerkte informatie voor volgens een aangereikte digitale en niet digitale presentatiemethode.

ET 1.8 De leerlingen beheren informatie digitaal en niet digitaal volgens een aangereikte structuur.

Competentiedomein 2 “digitale competentie en mediawijsheid”

ET 2.1 De leerlingen demonstreren basisvaardigheden om digitaal inhoud te creëren en te delen. Onderliggende kennis omvat o.a. kennis van tekstverwerkingspakket of -app, browser en courante sociale mediatoepassingen.

ET 2.2 De leerlingen demonstreren basisvaardigheden om digitaal samen te werken, te communiceren en te participeren aan initiatieven. Onderliggende kennis omvat o.a. communicatietoelaten zoals mail, chat, messaging, sociale media, ...

ET 2.3 De leerlingen onderscheiden bouwstenen van digitale systemen. Onderliggende kennis omvat o.a. binair systeem, hardware, dataformaten, besturingssysteem, communicatie tussen systemen,...

ET 2.4 De leerlingen passen een eenvoudig zelf ontworpen algoritme toe om een probleem digitaal en niet-digitaal op te lossen. Onderliggende kennis omvat o.a. decompositie, patroonherkenning, abstractie, algoritme modellering, simulatie en digitale representatie van informatie, debuggen, principes van programmeertalen,...

ET 2.5 De leerlingen lichten de invloed van digitale en niet-digitale media op mens en samenleving toe. Onderliggende kennis omvat o.a. de bouwstenen van beeldgeletterdheid, rol van media in beeldvorming van werkelijkheid, ...

ET 2.6 De leerlingen passen aangereikte regels van de digitale wereld toe. Onderliggende kennis omvat o.a. privacyregels, principes van auteurs- en portretrecht, ethische en sociaal aanvaardbare gedragsregels binnen media, ...

ET 2.7 De leerlingen evalueren de mogelijkheden en risico's van eigen en andermans mediagedrag. Onderliggende kennis omvat o.a. invloed van media op de eigen en andermans fysieke en mentale gezondheid, beveiligingsrisico's en privacyaspecten eigen aan de leeftijdsgroep, digitale identiteit (e-identiteit en e-reputatie),

Competentiedomein 9 “Competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie”

ET 9.1 De leerlingen voeren bewerkingen uit met natuurlijke, gehele en rationale getallen.

Met inbegrip van kennis : Bewerkingen en volgorde van bewerkingen met en zonder ICT. Bewerkingen zonder ICT zijn beperkt in omvang. Grafisch voorstellen met geodriehoek, passer en liniaal en eenvoudige constructies met ICT

ET 9.36 De leerlingen onderzoeken principes van de bouw en werking van technische systemen, hun deelsystemen en onderdelen alsook hun onderlinge samenhang i.f.v. een technisch proces.

Met inbegrip van kennis op vlak van ICT: functie van sensoren en actuatoren; logica in een besturing

Competentiedomein 13. Competenties met betrekking tot ruimtelijk bewustzijn

ET 13.8 De leerlingen gebruiken terreintechnieken en geografische hulpbronnen om landschappen te onderzoeken.

Met inbegrip van kennis: gebruik van geografische hulpbronnen: digitale en niet-digitale kaarten, atlas, satellietbeelden, luchtfoto's

ET 13.9 De leerlingen hanteren GIS-viewers om thematische lagen van een plaats en hun onderlinge relaties te onderzoeken.

daarnaast werd nog een afgeleide set van eindtermen geformuleerd voor de basisgeletterdheid:

BG 1.1 De leerling hanteert in functionele contexten een aangereikte zoekstrategie bij het selecteren van digitale bronnen en informatie om een aangereikte informatievraag te beantwoorden.

BG 1.2 De leerling beoordeelt in functionele contexten en aan de hand van aangereikte richtvragen de geselecteerde digitale bronnen en informatie op bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid.

BG 1.3 De leerling verwerkt in functionele contexten digitale informatie uit één of een beperkt aantal bronnen om een antwoord te geven op een informatievraag.

BG 1.4 De leerling beheert in functionele contexten informatie digitaal volgens een aangereikte structuur.

BG 2.1 De leerling demonstreert in functionele contexten basisvaardigheden om digitaal inhouden te creëren en te delen.

BG 2.2 De leerling demonstreert in functionele contexten basisvaardigheden om digitaal te communiceren en te participeren.

BG 2.3 De leerling herkent in functionele contexten bouwstenen van digitale systemen.

BG 2.4 De leerling past in functionele contexten een aangereikt algoritme toe om een probleem digitaal en niet-digitaal op te lossen.

BG 2.5 De leerling past in functionele contexten aangereikte regels van de digitale wereld toe.

BG 2.6 De leerling evalueert in functionele contexten de mogelijkheden en risico's van eigen mediagedrag.

BG 9.1 De leerling voert met behulp van ICT bewerkingen uit in functionele contexten.

BG 9.2 De leerling gebruikt informatie uit eenvoudige tabellen in functionele contexten.

– Bewerkingen met ICT in functie van informatieverwerking

BG 9.5 De leerling berekent omtrek en oppervlakte van een rechthoek in functionele contexten.

– Bewerkingen met ICT

BG 9.6 De leerling gebruikt wiskundige verhoudingen in functionele contexten.

– Bewerkingen met ICT

Het atelier bestaat uit 5 delen:

1. Het gebruik van sociale media als bron van nieuwsgaring
2. Onderscheid tussen echte en bewerkte foto's via een online applicatie
3. Hoe zijn we beïnvloed door influencers?
4. Reclames
5. Hoe kunnen wij fake news herkennen en deconstrueren?

SOCIALE MEDIA

De leerlingen worden in groepen van 6 verdeeld.

In de groepen wordt gesproken over stellingen aangaande sociale media.

De leerlingen brengen vervolgens klassikaal verslag uit over wat in kleine groepen besproken werd.

ONDERSCHIED TUSSEN ECHE EN BEWERKTE FOTO'S VIA EEN ONLINE QUIZ

Chameleon is een quiz bestaande uit 18 vragen waarbij de deelnemers telkens het verschil moeten zien tussen een echt beeld en een door photoshop bewerkt beeld.

De leerlingen beantwoorden elke vraag en krijgen telkens het juiste antwoord te horen met een woordje uitleg erbij.

De begeleider bespreekt klassikaal enkele foto's.

INLUENCERS EN RECLAMES

Welke personen volgen jullie op TikTok en Instagram, Twitter?

Tips om een betaalde partnerschap met influencers te herkennen.

Maak je eigen reclame

1. De begeleider wijst hen een product toe
2. De leerlingen verzinnen een slogan of een reclame bij het product
3. De leerlingen leggen uit hoe de slogan de emoties bespeelt, ze uitleggen wat ze voelen.

Wanneer influencers foto's en video's op sociale netwerken plaatsen, is het mogelijk dat het soms om reclame gaat. Inderdaad, influencers werken soms samen met merken om die merken populairder te maken bij hun volgers, zodat die het uitgelichte product kopen. Sinds kort is het voor influencers, afhankelijk van het land, verplicht om "gesponsorde post", partnerschap of #ad op hun berichten te zetten om hun volgers te informeren dat het om een samenwerking gaat, d.w.z. dat de influencers worden betaald om de schoenen of de tas die ze op hun foto zetten te promoten.

TELEFOONTJE ZONDER DRAAD

Deze oefening bewaart 3 delen

- De begeleider zal een woord zeggen en het woord moet van persoon tot persoon verdeeld worden.
- De begeleider zal een verhaal stellen en de verhaal moet van persoon tot persoon verdeeld worden.
- De begeleider moet iets mimen en het moet van persoon tot persoon verdeeld worden.

Met deze oefening hebben we gemerkt hoe gemakkelijk het is om de realiteit te vervormen. Een woord, een beschrijving, een verhaal kan snel veranderen in iets heel anders. Zo

Hoe reëel is het virtuele

beginnen geruchten. De ene persoon vertelt een verhaal aan de andere, de persoon vertelt het verhaal anders, een andere persoon kan het op een bepaalde manier interpreteren en het kan snel een ander verhaal worden. **Heb je ooit geruchten gehoord op school?**

Sommige leerlingen hebben last van geruchten en worden daardoor gepest, zelfs cyberpesten, pesterijen die de schoolmuren verlaten en op sociale netwerken terechtkomen.